

2018-11-09

dnr 5.2.1-2018-940

Sámediggi
Sámedigge
Sámiediggie
Saemiedigkie

Regeringskansliet

m.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande avseende Naturvårdsverket och SGUs förslag till strategi för hantering av gruvavfall och Naturvårdsverkets redovisning avseende klassificering av gruvavfall
Ert dnr. M2018/01984/ke

Sammanfattning

Sametinget i Sverige är både en statlig myndighet och ett folkvalt samiskt parlament med syfte att förbättra de svenska samernas möjligheter som ursprungsfolk att bevara och utveckla sin kultur. Sametingets uppgift är att medverka i samhällsplaneringen och bevaka att samiska behov beaktas – däribland renskötselns intressen – vid utnyttjandet av mark och vatten.

Sametinget har inga synpunkter på Naturvårdsverkets redovisning avseende klassificering av gruvavfall. Vad gäller Naturvårdsverket och SGUs förslag till strategi för hantering av gruvavfall lämnas följande synpunkter.

Mineralutvinning i Sápmi

Sverige är i dag Europas ledande gruv- och mineralnation och enligt Sveriges mineralstrategi är ett av målen att den positionens ska förstärkas. Sveriges mineraltillgångar ska nyttjas på ett långsiktigt hållbart sätt, med beaktande av ekologiska, sociala och kulturella dimensioner så att natur- och kulturmiljöer bevaras och utvecklas. De flesta gruvprospekteringar och etableringar i Sverige är koncentrerad till Sápmi. De senaste åren har det varit ett markant ökat intresse både från mineralföretag och från regering och regionala myndigheter att öka gruvverksamheten. För renskötseln och berörda samer innebär gruvor en stor negativ påverkan både på den traditionella kulturen och på rennäringens bedrivande.

Effekter av gruvavfall ger allvarliga störningar för den samiska markanvändningen

Enligt redovisningen finns största andelen gruvavfall vid gruvverksamheterna i Norrbotten och kring Skellefteåfältet. Gruvavfall tar betydande markarealer i anspråk under lång tid och påverkar landskapet och miljön på ett sätt som ofta är oförenligt med renskötseln. Förutom ianspråktagande av mark och vatten, så leder hantering av gruvavfall även till buller, ökade transporter och dammbildning vid transporter och vid upplag. Det medför att det kan bli svårt/omöjligt att nyttja områden som renskötseln traditionellt brukat samt flytta renarna

Cujuhus/adress	Telefvdna/telefon	Fákxa/telefax
Box 90, 981 22 GIRON/KIRUNA		
Besök: Adolf Hedinsvägen 58	0980 - 780 30 (växel)	0980 - 780 31
e-post: kansli@sametinget.se		
Org.nr.: 202100-4573		www.sametinget.se

mellan sommar- och vinterbetesmarkerna. Även förutsättningarna för annan samisk markanvändning försämras, som t.ex. turism, jakt och fiske. I några vatten har fisken förvunnit helt på grund av läckage av miljöfarliga ämnen från gruvverksamheter.

Avfallshantering- och efterbehandlingsplan

Sametinget instämmer i förslaget om att avfallshanteringsplanernas roll behöver förtydligas och att de ska godkännas i domstol på samma sätt som miljökonsekvensbeskrivningar godkänns. Det är viktigt att kostnaderna för avfallshanteringen inkluderas och beaktas vid Bergsstatens prövning av en fyndighets brytvärdhet. I efterbehandlingsplanen måste det framgå att efterbehandlingen ska återställa området och således möjliggöra för rennäringen att nyttja området efter att en gruva inte längre är i drift.

Ekonomisk säkerhet

Inte nog med att gruvverksamheten tar upp stora markarealer som blir obrukbara för rennäringen i en lång tid fram över, så har flera samebyar dåliga erfarenheter av gruvbolag som gått konkurs och således inte fullföljer sina skyldigheter och överenskommelser gentemot de berörda samebyarna. Enligt miljöbalken ska verksamhetsutövare ställa ekonomisk säkerhet för att skydda samhället från att behöva stå för kostnaden för åtgärder för stängning, återställning och uppföljning i situationer där den ansvariga verksamhetsutövaren försätts i konkurs eller av någon annan anledning inte kan fullfölja sina skyldigheter. Säkerheten ska beräknas så att det alltid finns tillräckliga medel tillgängliga för att efterbehandla området i enlighet med vad som beskrivs i avfallshanteringsplanen samt för andra återställningsåtgärder som verksamheten kan motivera. Sametinget anser att när säkerheten skall beräknas för verksamheter belägna inom renskötselområdet skall de åtgärder som behövs för rennäringen och annan samisk markanvändning beaktas och inkluderas. Alla relevanta kostnader för gruvverksamhetens sociala, kulturella och miljömässiga konsekvenser måste redovisas.

Rätt kunskap på rätt plats

Verksamhetsutövarna ska tillhandahålla ett underlag om hur verksamheten påverkar människors hälsa, miljö samt pågående markanvändning. I strategin framgår att det finns en brist på specialkunskap vid prövning av den ekonomiska säkerheten och det föreslås att en lämplig myndighet utses som obligatorisk remissmyndighet för frågor om ekonomisk säkerhet. Den myndighet som utses ska besitta kunskap om annan näringsverksamhet, kultur och miljöförhållanden. I de fall där verksamhet planeras inom Sápmi måste det även finnas kunskap om den samiska markanvändning och den samiska kulturen som finns i det aktuella området.

Sametingets slutliga synpunkter

Sametinget håller med om att det krävs förändringar i den befintliga styrningen för att bidra till att utvecklingen mot en långsiktig miljömässig hållbar hantering av gruvavfall som även ska vara ekonomisk och socialt hållbar. Återbruk och återvinning av gruvfall, metaller och

Cujuhus/adress	Telefvdna/telefon	Fåksa/telefax
Box 90, 981 22 GIRON/KIRUNA		
Besök: Adolf Hedinsvägen 58	0980 - 780 30 (växel)	0980 - 780 31
e-post: kansli@sametinget.se		
Org.nr.: 202100-4573		www.sametinget.se

andra mineraler bör gynnas framför brytning av nya. Det behövs en hårdare granskning av gruvbolagen innan någon verksamhet tillåts och större krav på ekonomiska säkerheter ska ställas. En exploatering av marken innebär ofta att landskapet runt omkring påverkas. Naturen och förutsättningarna förändras och det får konsekvenser för samerna och den samiska kulturen, då den samiska markanvändningen försämras.

Yttrandet har lämnats av Sametingets rennäringschef. Föredragande har varit samhällsplaneraren.

Lars-Ove Sjajn
Rennäringschef

Brita Iren Thomasson
Samhällsplanerare

Cujuhus/adress

Box 90, 981 22 GIRON/KIRUNA
Besök: Adolf Hedinsvägen 58
e-post: kansli@sametinget.se
Org.nr.: 202100-4573

Telefovdna/telefon

0980 - 780 30 (växel)

Fåksa/telefax

0980 - 780 31

www.sametinget.se